

Arbeids- og sosialdepartementet

Oslo, 22. april 2019

Deres ref. 19/84

HØRINGSUTTALELSE FRA RETTSPOLITISK FORENING – OM FORSLAG TIL ENKELTE ENDRINGER I REGLENE FOR UFØRETRYGD MV.

1. Innledning

Det vises til departementets høringsbrev av 22. januar 2019 vedrørende forslag til endringer i reglene om uføretrygd mv., med høringsfrist 22. april 2018.

Rettspolitisk forening (Rpf) er en uavhengig forening bestående av jurister, studenter i juridiske fag og andre interesserte. Rettspolitisk forening arbeider blant annet for å forsvare rettsstatlige verdier og for å bedre den rettslige situasjonen for sosialt vanskeligstilte grupper. Vi ønsker med dette å uttale oss om noen av de foreslåtte endringene i høringen.

2. Om formålet med uføretrygd og overordnet om høringsnotatets utforming

Formålet med uføretrygd er å sikre inntekt for personer som har fått sin inntektsevne varig nedsatt. Medlemmet må normalt vise til flere års sykdomsforløp for å dokumentere varig sykdom. Uføretrygden skal være en permanent ytelse som sikrer trygghet, stabilitet og verdighet for et menneske som ikke kan jobbe. Samtidig har det inntil nå vært sentralt å legge til rette for at de som har en restarbeidsevne kan benytte seg av denne. Å benytte restarbeidsevnen er i tråd med arbeidslinja, som hele folketrygdlovens system bygger på. Arbeidslinja har stor demokratisk oppslutning. For uføretrygdede kan arbeid ha en verdi utover pengene i form av økt livskvalitet og følelse av å bidra. For staten genererer det skatteinntekter.

Rpf frykter at enkelte av de foreslåtte endringene svekker de uføres insentiv til å utnytte sin restarbeidsevne og dermed svekker arbeidslinja som sådan. Videre kan endringene svekke lovens formål om trygghet og stabilitet.

Rpf bemerker også at høringsnotatet er tungt å lese, vidløftig og til tider upresist. Endringsforslagene gjelder enkeltmennesker som ikke nødvendigvis er trent i å lese offentlige dokumenter. Høringsforslaget utforming kan medføre at mennesker som berøres av endringen vil være forhindret fra å uttale seg om forslagene fordi de ikke blir presentert tydelig nok. Sett i lys av at det foreslås nokså inngripende endringer i dette forslaget, kan manglende tydelighet og leservennlighet svekke høringsprosessens legitimitet.

3. Merknader til forslaget punkt 3 om revurdering av uføretrygden

3.1. Fastsetting og endring av uføregrad

Departementet foreslår at en revurdering av uføregraden skal skje dersom medlemmet tjener mer enn 0,4 G over sin fastsatte inntekt etter uførhet. Dette er et relativt inngripende forslag.

Det er derfor svært viktig at loven presiserer hovedregelen om at det kun er størrelsen på uføretrygden som reduseres ved høyere pensjonsgivende inntekt enn forutsatt - uføregraden skal som hovedregel forbli uendret.

Hva som skal til for en slik endring blir vurdert i neste punkt.

Det er som påpekt innledningsvis, positivt både for den enkelte og for samfunnet for øvrig at uføres restarbeidsevne benyttes i den grad det er mulig. Trusselen om en varig endring av uføregraden – eller også en tapt rett – av uføretrygd hvis man tjener for mye kan ha en avkjølende effekt på insentivet til å arbeide. Forslaget kan derfor ha en motsatt effekt enn det som opprinnelig var ønsket ved endringene i uførereglene fra 2015.

3.2. Vesentlig endring

Departementet foreslår at terskelen for endring skal settes ved enhver endring utover den uføres inntektsgrense. Inntektsgrensen er inntekt etter uførhet, tillagt 0,4 G. Dette tilsvarer per april 2019 omtrent 39 000 kroner i året, eller 3 250 kroner i måneden.

Et slikt beløp er ikke i tråd med den alminnelige språklige forståelsen av begrepet «vesentlig». Terskelen for hva som skal regnes som vesentlig må settes betydelig høyere.

At beløpet også kan få store konsekvenser for den uføres uføregrad og rett til uføretrygd som sådan innebærer at beløpsgrensen bør økes. Departementet tar utgangspunkt i terskelen som er lagt til grunn for reduksjon størrelsen på uføretrygd. De hevder at ulike terskler vil innebære en uheldig forskjellsbehandling. Rpf ser ikke hva som er uheldig med å behandle ulike tilfeller ulikt. En reduksjon i utbetalinger, og en varig endring av uføregrad er vidt forskjellige virkninger.

Beløpets størrelse er såpass lite, at det kan være svært vanskelig for den enkelte å «passe på» at man holder seg innenfor den satte grensen. Avhengig av hva slags type jobb man har kan, kan ulike tillegg, midlertidige endringer på jobben, behovet for overtid etc., raskt føre til at den enkelte tjener mer. Det kan være svært vanskelig for den enkelte å ha tilstrekkelig oversikt over dette.

Beløpets lave grense kan også medføre unødvendig mye tilsyn og saksbehandling. Økt byråkrati medfører også økte kostnader, som det er lite trolig at vil veie opp for tilfeller med lavere utbetalinger.

Rpf ser imidlertid hensiktsmessigheten i å kunne endre uføregraden i visse tilfeller. Dersom dette skal innføres må kravet for hva som utgjør en vesentlig endring skjerpes og det må innføres et varighetskrav.

De tidligere reglene baserte seg på en grense på 1 G. Rpf mener en slik grense kan være veiledende for hva som skal til for å vurdere endringer i uføregraden.

I tillegg mener Rpf at det bør stilles krav til varigheten ved endring. Inntektsevnen under varig sykdom kan variere fra år til år. Med de foreslåtte reglene vil et inntektsmessig «godt år» kunne føre til redusert uføregrad. Da må den trygdende neste år arbeide minst like mye neste år for å sikre samme inntektsnivå. Ved varig sykdom er det usikkert om et godt år vil følges av et annet. Dette kan utløse et uforholdsmessig press på den trygdede, som da heller unnlater å arbeide i stedet for å risikere at det blir problemer med uføretrygden. Dette vil ramme flere

enn de som spekulerer i svart arbeid. Ved endring av uføregraden må det derfor i det minste kunne påvises en varig endring av inntektsevnen, noe som for eksempel gjør at en må stille krav om flere år med økt inntektsevne før en eventuelt kan gjøre endringer.

3.3. Revurdering av retten til uføretrygd

Når det gjelder departementets forslag om at en vesentlig endring i inntektsevnen også bør kunne medføre en adgang til å revurdere retten til uføretrygd som sådan, mener foreninga at det i hvert fall må være en enda høyere terskel for en slik vurdering. For å ivareta kravet til rettssikkerhet og nødvendigheten av et slikt inngripende vedtak er det sentralt at kravet til vesentlig endring og varighet er skjerpet. Det er i hvert fall liten grunn til å likestille adgangen til å redusere uføregraden og retten til uføretrygd som sådan. Vesentlighets- og varighetskravet må derfor uansett skjerpes i forhold til reglene om endring av uføregraden.

4. Merknader til forslaget punkt 5 om vilkår for minstestytelse som ung ufør

Beregningsreglene for ung uføre innebærer i dag at medlemmet må påvise at den «har blitt ufør før fylte 26 år» på grunn av «alvorlig og varig sykdom, skade eller lyte» som er «klart dokumentert». Dokumentasjonskravet er slik Rpf forstår, ikke tidligere blitt oppfattet som et skjerpet beviskrav som sådan, men som en presisering av det medisinske vilkåret: det må være klart medisinsk dokumentert at medlemmet lider av alvorlig og varig sykdom, skade eller lyte. Vilkaåret skal tolkes strengt. En innføring av et skjerpet beviskrav innebærer en innskjerpelse av regelen og ikke kun en språklig endring slik Departementet gir uttrykk for. En slik skjerpelse krever i så fall en bedre begrunnelse enn det departementet gir i høringsnotatet.

Rpf er imot en et skjerpet beviskrav. Det sentrale ved vurderingen må være om alvorligheten og varigheten av sykdommen/skaden/ lyte er sannsynliggjort med alminnelig sannsynlighetsovervekt. Dokumentasjonen vil kunne variere etter sykdommens art – langt fra alle sykdommer medfører at man kan påvise objektive funn, jf. for eksempel Rt. 2007 s. 899. Det kan heller ikke legges avgjørende vekt på om det finnes relevante journalnotater eller lignende fra tiden før medlemmet fylte 26 år. Journalnotater anses som legens arbeidsverktøy, og er i svært varierende grad dekkende for en pasients helsetilstand. Det ofte tilfeldig hva som blir nedskrevet. Hvorvidt den medisinske tilstanden kan anses «klart dokumentert» må derfor gjøres i lys av en alminnelig konkret bevisvurdering hvor også etterfølgende vurderinger og medisinsk viten kan spille inn.

***

Eventuelle spørsmål kan rettes til foreninga på e-post styret2@rpf.no.

Med vennlig hilsen,
Rettspolitisk forening